

Dokumenttype	NOU 1993:14	Dokumentdato	1993-03-01
Tittel	Evaluering av statens stipend-og garantiinntektsordninger for kunstnere		
Utvalgsnavn	Evalueringsutvalget		
Utvalgsleder	Ledang, Ola Kai		
Utgiver	Kulturdepartementet		
Oppnevnt	1992-05-04	Sider	72
Kapittel	1 Sammendrag		

Kapittel 1

Sammendrag

I og med St.meld. nr. 41 "Kunstnerne og samfunnet" /1975-76) ble det lagt et nytt grunnlag for utvikling av den statlige kunstnerpolitikken. Innføringen av forhandlingsrett for kunstnerorganisasjonene, etablering og/eller utbygging av vederlagsordninger samt innføring av garantiinntekt for kunstnere, var de mest vesentlige inntekstpolitiske tiltakene som ble iverksatt.

I sammenheng med St.meld.nr. 61 "Kultur i tiden" (1991-92) nedsatte Kulturdepartementet et utvalg som fikk i oppdrag å evaluere statens stipend- og garantiinntektsordninger.

Evalueringsutvalget har lagt vekt på:

- at departementet i St.meld. nr. 61 (1991-92) "Kultur i tiden" slår fast at de målene som ble lagt for kunstnerpolitikken i St.meld. nr. 41 (1975-76) "Kunstnere og samfunnet" ennå ikke er oppfylt, og fortsatt er gyldige,
- at departementet erkjenner behovet for en fri og mangfoldig kunstproduksjon. Sett i lys av at markedet alene ikke vil kunne gi alle kunstnere tilstrekkelig arbeids- og inntektsmuligheter, ser departementet det fortsatt som et statlig ansvar å trygge kunstnernes arbeidsforhold og levekår bl.a. gjennom stipend- og vederlagsordninger.

Kunstnernes stilling i samfunnet.

Evalueringsutvalget legger til grunn at statens ansvar bør være på linje med det ansvaret staten har for utdanning og vitenskap. Kunstnere utgjør som yrkesgrupper bare en beskjeden del av yrkesbefolkningen i Norge, men representerer et bredt spekter av høgt spesialiserte profesjoner. I forhold til kunstnernes utdanningsnivå er inntektsmessig uttelling generelt sett lavere enn for sammenliknbare grupper. Det er klare inntektsmessige forskjeller mellom kunstnere i ansettelsesforhold og kunstnere som er frilansere. Med frilansere menes i denne sammenheng skapende og utøvende kunstnere som er selvstendige yrkesutøvere uten faste ansettelsesforhold.

Frilanskunstnernes arbeids- og inntekts- situasjon er preget av usikkerhet, som igjen medfører at inntektsløshet er et problem for mange frilansere - ikke alene arbeidsløshet.

Forskjellene er store mellom de ulike kunstnergruppene hva gjelder utgifter til utstyr, materialer m.v. som grunnlag for inntektservervelse.

Kunst og kultur er samfunnsområder som er svært følsomme for endringer. De siste åras store samfunnsendringer har også fått virkninger for kunstnernes inntektsmuligheter. Mye tyder på at mulighetene for markedsbasert omsetning av kunst er blitt vanskeligere de seinere år. Samtidig er antallet frilansere blant utøvende kunstnere betydelig økt. Summen av utviklingen er i dag: større inntektsmessig usikkerhet for et større antall kunstnere. Mens samfunnet har gjennomgått store endringer de siste tjue årene, har endringene i statens stipend- og

garantiinntektsordninger vært beskjedne.

Grunnlaget for statens stipend- og garantiinntektsordninger. Evalueringsutvalget understreker betydningen av at et helhetlig, samfunnsmessig perspektiv legges til grunn for kunstnerpolitikken i åra fremover. Det er nødvendig å videreutvikle stipend- og garantiinntektsordningene som inntektspolitiske virkemidler, slik at behovene for kunstnerisk fordypning, fornyelse og kvalitetsheving blir ivaretatt. Konklusjonene Evalueringsutvalget har trukket av det ovenstående er:

- at stipend- og garantiinntektsordningene må sikres størst mulig grad av fleksibilitet og smidighet for å kunne imøtekomme faktiske behov i dag, og siktes mot å fange opp framtidige endringer i rammevilkårene for kunstnerisk arbeid
- at frilanskunstnere bør prioriteres i forhold til stipend og garantiinntekter

Evalueringsutvalget forutsetter at identifisering av frilansere innebærer at:

- kategorien omfatter kunstnere med faglig kompetanse, utvist aktivitet og kvalitet
- frilansstatus er et hovedsaspekt ved den profesjonelle yrkesutøvelse.

Kvotefordeling.

Dagens fordeling - den såkalte kvotefordelingen - av stipend og garantiinntekter mellom kunstnergruppene reflekterer en bevisst satsing på de skapende kunstnere, som tradisjonelt har hatt langt lavere og mer usikre inntekter enn utøvende kunstnere. Økningen av antallet frilansere blant utøvende kunstnere må etter Evalueringsutvalgets mening føre til en jevnere fordeling av stipend- og garantiinntekter mellom skapende og utøvende frilanskunstnere. Det er følgelig skillet mellom frilansere og ansatte kunstnere som i framtiden bør tillegges størst vekt.

Kvotefordelingen mellom kunstnergruppene er et viktig kulturpolitisk virkemiddel, som Evalueringsutvalget anbefaler i større grad nyttes av Kulturdepartementet for å sikre en mest mulig hensiktsmessig stipendpolitikk.

Evalueringsutvalget har vurdert behovet for å se en nærmere sammenheng mellom kunstnergruppenes vederlagsmidler og tildeling av stipendmidler.

Evalueringsutvalget understreker den prinsipielle forskjellen mellom vederlagsmidler som er rettighetshavernes inntjente midler for offentlig bruk, og stipend som er statlige bevilgninger. Idag bruker gruppene en betydelig del av sine vederlagsmidler til stipend, nødstøtte eller pensjonstilskudd.

For de gruppene som ikke har egne vederlagsmidler, eller der vederlagene er beskjedne, bør det legges en viss vekt på dette ved fordeling av kvoter. Evalueringsutvalget anbefaler at der det er mulig, bør vederlagsordninger utbygges.

Generelt om ordningene.

Evalueringsutvalget mener at stipend- og garantiinntektsordningene må være mest mulig fleksible, og foreslår derfor at dagens øremerking av midler for ulike stipendkategorier opphører, og at de kvotebestemte midlene overføres som sekkebevilgninger til den enkelte berettigete gruppes stipendkomité. Selv om gruppene slik sett får anledning til større tilpasning av sine aktuelle behov innenfor bevilgningsrammene, skal de ulike stipendkategoriene opprettholdes og tilgodeses gjennom tildelinger.

Med økt fleksibilitet innen bevilgningsrammene gis gruppene bedre rom for langsiktig stipendpolitisk planlegging. Slik planlegging kan bedre målstyres ved å utvide

bevilgningperiodene til tre år.

Spesielt om ordningene med garantiinntekt og arbeidsstipend. Garantiinntekter og arbeidsstipend er sentrale inntektspolitiske virkemidler i statens kunstnerpolitikk. Følgelig bør ordningene knyttes til det lønnstrinn i statens regulativ som best reflekterer den kompetanse og ansiennitet de kunstnere har som ordningen skal omfatte. Etter Evalueringsutvalgets oppfatning er dette lønnstrinn 21.

Garantiinntekt er i prinsippet et inntektssupplement, og bør tilsvare minst 40% av dette lønnstrinn. Det forutsettes at garantiinntekten ikke skal kunne tildeles kunstnere med mer enn halv fast stilling.

Arbeidsstipend skal sette mottakerne i stand til å konsentrere seg om større prosjekter og nyutvikling.

Arbeidsstipendet bør tilsvare 70% av lønnstrinn 21. Det forutsettes at mottakerne av arbeidsstipend ikke har fast stilling i den perioden stipendet oppbevares.

Visse hovedkriterier skal gjelde likt for alle grupper ved innstillinger til garantiinntekter og arbeidsstipend, slik som at ordningene sikter mot å ivareta behovene til yrkesaktive frilanskunstnere med utvist kvalitet og at det skal etterstrebtes større spredning hva gjelder alder.

Kapittel 1 Sammendrag

Garantiinntekt.

Ordningen gir muligheter for langsiktig utvikling og kunstnerisk fordypelse og eksperimentering. Slik sett tjener ordningen som garanti for fornyelse og kvalitetsutvikling, for den enkelte kunstner og for vedkommende kunstområde.

Evalueringsutvalget konstaterer at målsetningen i St.meld.nr. 41 (1975-76), "Kunstnerne og samfunnet" om at 600 kunstnere skulle omfattes av ordningen ennå ikke er nådd.

Evalueringsutvalget har nøye vurdert gjeldende avkortningsregler for ordningen som innebærer at den enkelte kunstners garantiinntekt avkortes med 65 % av egeninntekten to år tidligere. Reglene virker ulikt for kunstnergruppene, og gir utslag som skaper unødig utrygghet for mottakerne.

Evalueringsutvalget er kjent med at det gjennomsnittlige uttaket av garantiinntekt i dag utgjør mellom 75 og 80 % av maksimal garantiinntekt.

Evalueringsutvalget foreslår derfor at:

- målsetningen om at 600 kunstnere skal omfattes av ordningen blir oppfylt
- avkortningsreglene avskaffes
- garantiinntekten omgjøres til et fast årlig beløp.

I henhold til Evalueringsutvalgets forslag om at garantiinntekten skal utgjøre 40% av lønnstrinn 21, er det faste årlig beløp ca. kr. 100.000 i 1993-kroner. Evalueringsutvalget foreslår en overgangsordning som sikrer at de innehavere av garantiinntekt som i dag tar ut maksimalt beløp får rimelig tid til økonomisk tilpasning til omleggingen.

Tildeling av garantiinntekt

Evalueringsutvalget understreker at den faglige vurderingen og innstilling av den enkelte søker, helt og holdent

skal være kunstnergruppenes ansvar. Når det gjelder garantiinntekten, bør denne tildeles for perioder av fem år. Etter fem år må innehaveren søke om å få garantiinntekten fornyet. Innehaverens kunstneriske aktivitet og økonomiske situasjon må da vurderes av vedkommende kunstnergruppes stipendkomite. Utvalget for statens stipend og garantiinnteksordninger for kunstnere bør imidlertid kunne få en mer aktiv rolle enn i dag. Dette gjelder særlig som rådgivende organ for Kulturdepartementet i stipendpolitiske spørsmål. Det forutsettes at Utvalget bearbeider relevant tallmateriale, særlig tall som viser inntektsutvikling, endringer i antall frilanskunstnere og annet materiale som skal danne grunnlag for kvotefordeling av stipendmidler. Det forutsettes at Utvalget tilføres den nødvendige kompetanse for oppgaven.

Fleksible arbeidsstipend

Evalueringsutvalget er kjent med at behovene for arbeidsstipend er stort og varierende innen kunstnergruppene. Dagens ordning med tre-årig stipend tilfredsstiller ikke de faktiske behovene for arbeidsstipend av kortere og lengre varighet. Evalueringsutvalget viser til at i de øvrige nordiske landene er arbeidsstipendsordningene av svært varierende lengde. Evalueringsutvalget foreslår at ordningen med tre-årige arbeidsstipend omgjøres til en fleksibel ordning tilpasset gruppenes ulike behov for varighet, dog slik at arbeidsstipendets periode alltid utgjør minst ett år. Etter Utvalgets erfaring vil de fleste behov normalt kunne dekkes innen rammen av 5 år. Arbeidsstipendene profileres med sin fleksibilitet i forhold til garantiinntekten. Det årlige beløp for arbeidstipendet er foreslått øket til ca 170.000 1993-kroner.

Øvrige stipendordninger

Evalueringsutvalget vil understreke at i sammenheng med de følgende stipendkategoriene er det viktig å ta hensyn til de fast ansatte kunstneres behov for og utvikling, og fordypning. Evalueringsutvalgets forslag om sekkebevilgninger av stipendmidler, gir den enkelte stipendkomite muligheten til selv å fastsette rammene for de enkelte stipendkategoriene. Størrelsen på reise- og studiestipend skal kunne vurderes ut fra prosjektets art og kostnader. Videre må den dokumenterte kostnadsutviklingen for hver kunstnergruppe tillegges større vekt ved fastsettelse av rammebevilgning til etableringsstipend og materialstipend.

Med unntakt av vikarstipend foreslås alle stipendkategorier opprettholdt.

Rapportering

Utvalget foreslår ingen vesentlige endringer med hensyn til rapportering. Det understrekes imidlertid at reglene for rapportering skal overholdes, og at rapportene bør få en form som gjør det mulig å bearbeide informasjon for bruk i den løpende vurderingen av kunstneres arbeids- og inntektsforhold.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås en utbygging av garantiinnteksordningen slik at den i løpet av en fem årsperiode utvides til å omfatte 600 kunstnere mot 510 kunstnere i dag. I 1998 vil dette innebære en merkostnad på omlag 12 millioner 1993-kroner.

Evalueringsutvalget tallfester ingen økning av antall arbeidsstipend i forhold til det som gjelder i dag. Den foreslåtte øking av selve beløpet vil i 1998 kreve en investering på 13,4 mill. 1993-kroner i tillegg til det som investeres idag.